

ئەرى ەلدىڭ جاۋاپكەرسىز بولۇنا بولا ما

— امەرىكاداعى كەيىرەۋلەردىڭ سەرتتەن تايۋى تۇرالى

□ جۇڭ شىڭ

”امەرىكالىقتار ەجەلدەن يىتتەرناتسىونالىست، ئىراق ولاردىڭ يىتتەرناتسىونالىزىمى (ئارقاشان ۇلت-شىلدىقتىڭ قوسىمسا ءونىمى بولپ كەلەدى) ”امەرىيە-كا برۇكىڭسى ئىلمىي قوعامىنىڭ اعا زەرتتەۋىشى رويەرت كاگاننىڭ وسى ءسوزى امەرىكاداعى كەيە-بىرەۋلەردىڭ قازىرگى كەزەڭدە وسىنا كەلگەننى سىتەيتىن جويداقسىز قىلىنن باعالاۋعا باپ كەلەدى.

كوپ مەملەكەتپەن ساۋدا قاجالىسىن ءوز بەتە-مەن قوزعاپ جانە ونى ۇزدىكسىز ۇشقىتىرىپ، ءۇستى – ۇستىنە ”توپتان شەكىنىپ”، قورعاپمازدىق پەن سىڭغارچاقلىقتىڭ قۇزارنا توقتاۋسىز قۇلاپ، ”امەرىكا الدا تۇرادى” ويى ازدىرعان امەرىكاداعى كەيىرەۋلەر امەرىكانىڭ حالقارالىق سەنمەن ۇزدىك-سىز شاشىپ – توكىپ، ەرەجەنى نەگىز ەتكەن حالقا. رالىق ئارتىپتى ورنىسىز ويرىناداپ، دۇنيە ءجۇزىنىڭ ەكونومىكالىق سەلبەستىك كەلەلى جاعدايىنا نىقال جەتكىزدى.

8 – ايدىڭ 1 – كۇنى جۇڭگو – امەرىكا ەكو-نومىكا – ساۋدا ۇيىرەمسى شاڭجىدا وتكەن جۇڭگو مەن امەرىكانىڭ 12 – كەزەكتى ەكونومىكا – ساۋدا جوعارى دارەجەلىلەر كەڭەسى ايىقتاۋعا نەبارى ئىر – اق كۇن قالعاندا، امەرىكا جاق 9 – ايدىڭ 1 – كۇنىنەن باستاپ جۇڭگونىڭ امەرىكاغا ۇتكىزەتىن 300 مىلليارد دوللارلىق تاۋارنا 10% تىك كەدەن با-جىسىن ۇستەمەلەپ سالامىز دەپ جار سالپ، امەرىيە-كا جاقنىڭ ءوزى مويىنداغان ەكى جاقنىڭ ەندى عانا وتكىزگەن كەڭەسنىڭ ”نىتاجىلى بولغاندىمەن” مۇلدە ساناسپادى. حالقارالىق قوعامدىق پىكىر ۇ – شۇ بولپ، ەلمەدىك بازار اۋىر كۇيەلسكە ۇش-رادى. امەرىكاداعى كەيىرەۋلەر اۋەلى، اكىسىيا بازا-رىنا جاساعان ۇنامسىز اسەرىن ”مۇلدە ەلەك قۇرلى

كورمەيىز” دەپ جار سالدى. ادامدار ”خالقارادا نە-پالى بار ئەرى ەل دە ءۇسىپ جاۋاپكەرسىز بولاتە-نن” تۇسىنە ەماي دال بولدى.

امەرىكا قوعامىنىڭ كەدەن باجىسىنىڭ اڭگىر تا-ياعى ساياساتىنا قارسى ءۇنى كۇن ساينىن كۇشەيىپ كەلەدى. ”جاڭدان ۇستەمەلەنگەن 10% تىك كەدەن باجىسى امەرىكا تۇتىنۇشلىرى مەن وتباسلارنىڭ مەجە ەسەبىنە جاسالغان تىكەلىي سوققى سانالادى، امەرىكا وتباسلارى ساۋدا سوعىسىنىڭ شاحمات تاسى بولماۋى ءىيسى”، ”كەدەن باجىسىن ۇستەمەلەپ سالۋدىڭ جاڭا كەزەكتى شاراسى ناعىزىندا امەرىكا وتباسلارنى ءوزىنىڭ ساۋدا سوعىسى كەلسىوزىندە اماناتقا ۇستاۋ بولپ تابلادى”، ”بالالاردىڭ تايۋادا مەكتەپكە قايتۇنا مەڭزەس، جاڭدان جاريالانغان كەدەن باجىسى كومىيۇتەر، سومكەدەن كىم – كە-شەككە دەينىكى بارلىق كۇندەلىكتى بۇيىمداردىڭ با-عاسىن وسرەدى”... امەرىكا پارلامەنت مۇشەلەرد-نىڭ، حالقتىڭ جانە كاسپىنىڭ قوعامداردىڭ قارسى ايعالى الدىندا، ۇشىنكتون: ”ئىز امەرىكا تۇتىنۇش-لارنى جاسايتىن نىقالى توتەنشە ماردىمىسز دەپ ەسپتەيىمىز” ارى بزەدە مۇنى دالەلدەپ بەرتەن قا-تستى مودەل دە بار” دەپ اقتالدى. ماسەلە، ولاردىڭ ايتىلمىسى ”دالەللىن” حالق پەن تۇتىنۇش-لاردىڭ اسىرىمەن قالاي قاتار قويۇعا بولسىن.

دۇنيە جۇزىنە ورنىقتىلىق، تۇراقتىلىق اكەلىپ، ءاز ەلدىك بىرگە دامۇنا كوبرەك شارت – جاعداي ۇسىنىپ، وراي ازىرلەۋ ءىرى ەلدە بولۇعا ءىيسىتى جاۋاپكەرشىلىك مەمس پە. ئىراق امەرىكاداعى كەيىرەۋلەردىڭ قىلمىسى مۇنىڭ ءدال كەرىسى بولپ وتىر. حالقارالىق اقشا قورى ۇيىمى جۇقتا جاريالانغان «دۇنيە ءجۇزى ەكونومىكاسىنا نازار» بايانداماسىندا، دۇنيە ءجۇزى ەكونومىكاسىنىڭ ارتۋى تۇرالى مەجە جىل نىشىندە 3 – مارتە توت-مەندەتلىدى، سونداي – اق يىىل ەلمەدىك ساۋدا

يدەيالىق تانىمدى شىن مانىندە نەرەڭدەتپ، كورنەكتى ماسەلەلەردى تۇبەگەيلى شەشەيىك

(باسى 1 – بەتتە)

ورتالىق كومىتەتنىڭ شەشەيدەرىن، ورنالاستىرۇلا-رىن باتىل داپەكتىلەندىرىپ، تىياناقتاندىرىپ، ”ئورت-تى تىغىلىقتى جۇرگىزۇ” تالابىن جاپپاي تىياناقتاندى-رىپ، ”ئورت تانىم” دى كۇشەيتۇ، ”ئورت سەنم” دى بەكەمدەۋ، ”ەكنى قورعاۋ” دى ورنىداۋ وسكەلەڭ ساياسىي تۇرعىسىنارناۋلى وڭاۋ قىزمەتنى مىقتى يگەرىپ، نەگىزگى تاقىرىپتىق تارىيەننىڭ نازاربالق ۇيرەتۇن كوكەيگە قوندىرۇدى، ماسەلەلەردى شىكەرلىي قاداعالادى، رەتتەۋ – تۇزەتۋدى ناقتاپ تىياناقتاندىرۇدى، ۇيىمدىق باسشىلىقتى قاتايۇدى ۇز-دىكسىز لىگەرلەتۇ كەرەك.

ءماجلىس مىنالاردى اتاپ كورسەتتى: ”اۋەلگى ماقساتتى ۇمىتپاۋ، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ” نە-گىزگى تاقىرىپتىق تارىيەسى بويىنشا ارناۋلى وڭاۋ قىز-مەتنىڭ لىگەرلەۋ جاعدايىن تىڭداپ، ورنىن تەپكەن ماسەلەلەرگە تالداۋ جاساپ، كەلەسى قادام-داعى ارناۋلى وڭاۋ قىزمەتنى لىگەرلەتۇدى اقسا-داستى. اۋتونومىيالى رايوندىق پارتكومنىڭ ورنىبا-سار شۇجى، اۋتونومىيالى رايوننىڭ اۋەلگى ماقسات-تى ۇمىتپاۋ، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ” نەگىز-گى تاقىرىپتىق تارىيەسىنە باسشىلىق ەتۇ گروپپاسى-نىڭ ورنىباسار باستىعى لي پىڭشىن ءماجلىستى باس-قاردى ءارى ءسوز سويلەدى.

ءماجلىس مىنالاردى اتاپ كورسەتتى: ”اۋەلگى ماقساتتى ۇمىتپاۋ، بورىشتى ەستە بەرىك ساقتاۋ” نە-گىزگى تاقىرىپتىق تارىيەسى بويىنشا ارناۋلى وڭاۋ قىزمەتنى ورنىستەتۇ — نەگىزگى تاقىرىپتىق تارىيەدە ناقتى ونىمدىلككە قول جەتكىزۇگە شىنايى كەپىل-دىك ەتۇدەگى ماڭىزدى شارا. باس شۇجى شى جىيىڭنىڭ ماڭىزدى ءسوزىنىڭ رۇحى مەن پارتيا

2.5% وسەدى دەپ مەجەلەندى، بۇل 4 – ايداعى مەجەدەن تومەن شەسىپ وتىر. امەرىكا جاق تۇدىرعان ساۋداداعى شىبەلەنسىتى جاعداي، ۇزاق ۇاقتىتىق ساياساتنىڭ اىنقتالماغاندىعى بازار سەند-مىن شايقالانغان باستى فاكىتور بولپ، ەلمەدىك ەكو-نومىكانىڭ ومىرەشەدىگىن سىرەتۇدە. حالقارالىق اقشا قورى ۇيىمىنىڭ وسىنىڭ الدىندا مەجەسى بويىنشا، ەگەر ساۋدا سوعىسى مەن قورعاپمازدىق شارالارى جالغاسا بەرسە، 2020 – جىلى دۇنيە ءجۇزى ەكونومىكاسىنىڭ ارتۋى 0.5 پايىز تومەند-دەيدى ەكەن.

بۇگىندە امەرىكاداعى كەيىرەۋلەر امەرىكالىق ەرەكشە ۇققىقا دەگەن قۇمارلىن تىيتىي دە جاسى-رىپ – جاپپادى، ءىپتى، حالقارالىق ەرەجە مەن حا-لىقارالىق جۇيەنى بۇزۇدان ايانبادى. ئىر ساراپشى ”ەلمنىڭ تىزگىنىن ۇستاپ وتىرىم دەپ كۇيىگەند-مەن، باعت – باعداردان جۇرداي، جاۋاپكەرشىلىك سەزىم ءىپتى جوق” دەپ باعالادى، امەرىكانىڭ كىليەت وزگەرىسى تۇرالى «پارىچ كەلسىمى» نەن شەكىنىپ شەغۇى، بىرلەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ وقۇ – اعارتۇ، ىلمى، مادەنىيەت ۇيىمىنان جانە بىر-لەسكەن مەملەكەتتەر ۇيىمىنىڭ ادامدىق ۇققى كەڭە-سىنەن شەكىنىپ شەغۇى سىياقتى قىلىقتاردىڭ قاي – قايسىسى دا ايرىقشا جاۋاپكەرسىز ەكەندىگىن كورسە-تىپ بەردى.

سەنىسىز ادام تابان تىرەپ تۇرا ەلپادى، مەملەكەتتە سەنەپىلىك بولماسا قالايدا وقشاۋ قالادى. امەرىكاداعى كەيىرەۋلەردىڭ جاۋاپكەرسىز-دىگى — بەتكى قۇبىلىس، ونىڭ تامىرى ادەلتكە مۇرىن شۇيىرۇدە، سەنىگە نەمەقۇرابدى قاراۋدا جاتىر. امەرىكاداعى كەيىرەۋلەردىڭ ۇقىسىنان ويا-نار كەزى جەتتى!

(شىنخۇا اگەنتىنىڭ 8 – ايدىڭ 6 – كۇنى بەيىڭنەن بەرگەن خابارى)

قامقورلىقتىڭ قارىمىجىسىن قايتارىپ، ئىر ۇڭىردىڭ سالاماتىتىن قورعادى

(باسى 1 – بەتتە)

■ العىس سەزىمىن جۇرەگىنە تەرەڭ ۇيالاتتى 6 – ايدىڭ 20 – كۇنى قىستاق تۇرعىنى تۇرعۇن مامەت قىزى ءمارداندى ەرتىپ شىيا جۇڭجۇيدى نىدەپ بارادى، ول: قىزىم جوتەلگىلى 10 نەشە كۇن بولدى، تۇماۋدىڭ ءدارىسىن الپ بەرگەن ەدىم، ئىراق ەشقاند-داي ءونىمى بولمايدى، – دەيدى.

شىيا جۇڭجۇي ءمارداننىڭ ناۋقاس جاعدا-يىن ەگجەي – تەڭجەيلى تەكسەرگەننەن كەيىن، ءماردانغا مۇرىن قاينىغان دەگەن دىياگنوز قويىپ، وعان مۇرىنالاقتىنىڭ سىقىلانغان كەيىنگى سىتىمەن وتكىزىپ تۇرۇدى تاپسىرا-دى، سونداي – اق مۇرىن قاينىۋى اۋرۇمنىڭ ءدارىسىن قوسىپ بەردى. 4 كۇننەن كەيىن ءمارداننىڭ جوتەلى تىيىلادى، تۇرعۇن قۇانغان-نان شىيا جۇڭجۇيغا تەلەفون شالىپ ارنايى العىس ايتادى.

”ءاز جولى ناۋقاس اۋرۇدان ايتىقتى دەگەن خاباردى ەستىگەندە، نىشتەي قاتتى قۇا-نامىن” – دەيدى شىيا جۇڭجۇي تىلىشكە.

شىيا جۇڭجۇي سىچۇان ولكەسىندەگى ئىر اۋىل – قىستاققا تۇعان، 11 جاسىندا اكە – شەشەسى بىردەي قايتىس بولغان. 1964 – جىلى 12 – ايدا ول اۋىلدا سىنا ىلەسىپ ءسابدۇن قىس-تاعىنا كەلدى، قىستاق تۇرعىنى وسمان يىرايم ونىڭ قالىشلىداپ توتىپ، جىلاپ تۇرعانىن كورپ، ءوز نىشكىن شەشە كىيىزىپ، ۇيسنە ەرتىپ كەلىپ، وعان نان بەردى.

سودان باستاپ شىيا جۇڭجۇي ەل بەرگەن تاماقتى ءشىسپ، ەل بەرگەن كىيىمدى كىيىپ، قىستاق تۇرعىندارىنىڭ ارقاسىندا ەسە-يىپ – ەرەجەتەدى. 1971 – جىلى قىستاق تۇرعىن-دارنىڭ كورسەتۇمەن شىيا جۇڭجۇي قاجىرل-لىقپەن ۇيرەنىپ، ”جالاڭبايق شىياگەر” بولادى.

باستابىندا قىستاق شىياگەرى بولۇ توتەند-شە جاپپالى ەدى، قىستاققا دەنساۋلىق ساقتاۋ بولەسى جوق بولغاندىقتان، شىيا جۇڭجۇي ءدارى قوبدىشاسىن كوتەرىپ ناۋقاستىڭ ۇيسنە بارپ قىزمەت وتەدى. بىرەۋ – مىرەۋ اۋىرىپ قالسا، كەرناليدان جاپبارلاسا بولدى، ول دەرەۋ سول ادامنىڭ ۇيسنە جەتەپ باراتىن. كەيىن قىستاق شىياگەرلەرنىڭ قىزمەت شارت – جاع-دايى بارغان ساين جاقسارىپ، ول ناۋقاستار-دى دەنساۋلىق ساقتاۋ بولەسىندە كورەتن، كەرەكتى ءدارىنى ۇلەسپەيدەپەن جەتكىزىپ بە-رتەن بولدى.

جۇق جىلداردان بەرى، قىستاقنىڭ ەمدەۋ – دەنساۋلىق ساقتاۋ شارت – جاعدايى ۇزدىكسىز جاقسارىپ، شىيا جۇڭجۇي دا بارغان ساين جىگەرلەنە ءتۇستى.

■ قىيانالاندارغا كومەكتەسىپ، قىسپاقتاعىلاردى قۇتقارىپ، ۇلىسى سۇيسپەنشىلىكتىڭ داستانىن جازدى ” شىيا شىياگەر ناۋقاستارغا وتە سابىرلى مامىلە جاسايدى، تاغى قاشاندا ناۋقاستاردىڭ ازعانناي اقشامەن اۋرۇدان ايعۇن ويلايدى” – شىيا جۇڭجۇي تۇرالى ءسوز بولغاندا، قىستاق تۇرعىنى ابلەز ءالى شىن كوڭلىمەن العىس جاۋ-دىردى. 10 جىلدىڭ الدىندا، ابلەزدىڭ ايدەلى سوقىر شەك اۋرۇنا شالىمىداي، شىياحانانا بارسا 1000 يۇان جۇمبايتىن ەدى. وتىياسى كەدەي ابلەز ەرى – زايىپتار سىناپ كورەيىك دەگەن ويەن شىيا جۇڭجۇيغا بارپ كورنە-دى. شىيا جۇڭجۇي ابلەزدىڭ ابلەلنىڭ اۋرۇ جاعدايىنا ۇشتاستىرىپ، وعان ئىر جۇڭجۇشا شىياگەرلىك رەتسەبىن جازادى، سونداي – اق

ولارغا ءوز قولمەن ءدارى قاينىتىپ بەردى، ەك سوغىندا ابلەزدىڭ ابلەلنىڭ اۋرۇ تەك 7.5 يۇانمەن عانا جازىلىپ كەتەدى.

ءسابدۇن قىستاقى پارتيا ياجەيكاسىنىڭ شۇجىسى ەركىن يىمىنىڭ تانىستىرۇنىشا، شىيا جۇڭجۇي قىستاق شىياگەرى بولغان 40 نەشە جىلدا كوتەنگەن قونىمدى جۇڭگوشا شى-پاگەرلىك رەتسەپتەرىن زەرتتەپ جاساعان ەكەن. ماسەلەن، جوعارى قان قىسىمى مەن قانتتى نەسەپ اۋرۇن ەمدەۋ جاعىندا ول كەيىر جۇڭگوشا دارىلەردەن ”شاي” جاسايد-دى، ناۋقاس ادام نىشە تەز ساۋىعپ كەتەدى.

شىيا جۇڭجۇي جالغان قىستاق شىياگەرى بولغاندا ايلىق كىرىسى 13 يۇان عانا ەدى، كەيىن 1140 يۇانغا دەيىن كوتەردى، ول شاماسىنىڭ جەتسىنىشە وتىياسى كەدەي ناۋ-قاستارغا كومەكتەسىپ تۇردى. كۇيەۋى ۇن زاۋودىن جانە مايحانا اشىپ اۋقاتتانغاننان كەيىن دە، ول جوق – جىتىككە قول ۇشنى بەردى.

40 جىلدان بەرى، شىيا جۇڭجۇي كەدەي بۇقارانىڭ ەمدەۋ قاراجاتى جانە اۋىل شارۋاش-لىق ءوندىرىس قۇرال – جابدىقتارى، كومىر، استىق اقسىنا 300 مىڭ يۇانغا جۇنىق اقشا جۇم-سادى.

■ كۇش – قۇاتىن سارقا ارىناپ، اۋەلگى ماقساتتى ۇمىتپادى

ۋاقت شىيا جۇڭجۇي تىڭداۋنىشتى ۇستا-عان قولمەن بىلىنەي ءوتىپ جاتتى، كوزدى اشىپ – جۇمىعانشا ول بۇرىل شاشتى قارتقا اى-نالدى. بىلتىر قىستاققا امەبەپ شىياگەر كەلىپ، قىستاق شىياحانانىڭ جۇقپالى اۋرۇلاردان ساقتاۋ، الدىن اۋ، ەمدەۋ – دەنساۋلىق ساقتاۋ سىياقتى جاقىتاردان قىزمەت وتەۋى بارغان ساين كەمەلدەنە تۇسكەننەن كەيىن عانا، ول الاڭسىز تۇردە زەينەتكە شەغۇدى تالاپ ەتتى. ”شىيا شىياگەر زەينەتكە شىققانىمەن، كو-ئىلى دە قىزمەتتە، ءالى قىستاعىمىزدىڭ جاقسى شىياگەرى”، – دەيدى ەركىن يىمىن. ول ءشىنارا قىستاق تۇرعىندارىنىڭ شىيا جۇڭجۇيغا اۋرۇن كورسەتپ ادەتتەنىپ قالغاندىقتان قانداي ماسەلە بولسا ءالى دە وعان تەلەفون شالاندىمەن بايقايدى.

قىستاق تۇرعىنى تۇنياز جۇراك وكپەنىڭ جەلدى سىگى اۋرۇنا شالدىققان، ابلەلنىڭ بۇيرەگىنە تاس بايلانغان، ۇلى سۇ قاراڭغى اۋرۇنا شالىمىداي، كوزى دەرلىك كورمەيدى، شىيا جۇڭجۇي ولادى ۇنەمى تەگىن ەمدەپ كەلدى. قارت جۇبايلار قايتىسى بولغاننان كەيىن دە شىيا جۇڭجۇي ۇنەمى ولاردىڭ ۇيسنە بىارىپ، ۇلدارىن ەمدەپ، ءدارى – دارمەك جەتكىزىپ، كۇتەدى.

كەزىندە شىيا جۇڭجۇيغا كومەكتەسكەن وسماننىڭ ءومىرىنىڭ سوغى كەزىندە دەنساۋ-لىعى تىم جاقسى بولمايدى، سونمەن قوسا جىندى مۇكەدەك ەدى، شىيا جۇڭجۇي ۇنەمى ولارغا امانداسا بارپ، كومەكتەسەتن. 2017 – جىلى وسمان قايتىس بولغاننان كەيىن دە شىيا جۇڭجۇي ول كىسىنىڭ قىزى مەن جىبەن ءوز تۇسىنداى كورپ قامقورلىق جاساپ كەلدى.

زەينەتكە شىققاننان كەيىن، ول اۋىلدا-تارمەن بىرگە بولغاندا كوپىندە پارتيانىڭ حالق-قا ءىيىمدى ساياساتىن جانە دەنساۋلىق ساقتاۋ-عا قاتىستى بىلىمىدەردى ۇكىستتەدى. شىيا جۇڭجۇي: ”مەنىڭ سىتەگەندەرم جاي عانا شارۋا، شامام كەتكەنشە كۇش – قۇاتمىدى سارقا جۇمبايىمىن”، – دەدى. قازىر ول باي اۋدان قالاشىندا ”مەيىر باعشتاۋ وتباسىن” قۇرىپ، كومەككە ءزارۇ ءىپتى دە كوپ اداىعا كومەكتەسۇگە قامداندى.